

Тренировать память и восприятие можно восстанавливая неполные предложения, в которых пропущены буквы или даже целые слова. Читая несложные тексты, необходимо закрывать один или оба края страницы на несколько букв. Выполняя подобные упражнения, следует постепенно закрывать все большее количество букв. Можно самостоятельно придумывать варианты подобных упражнений, главное – всеми средствами усиливать словесную и буквенную недостаточность текста. Тогда читая, возникает необходимость постоянно прогнозировать, угадывать, то есть воспринимать информацию более активно.

Существуют и другие приемы и методы рационального запоминания, однако все они позволяют усваивать материал более глубоко и прочно, поскольку опираются на основной закон запоминания – закон осмысления: чем глубже осмысление запоминаемой информации, тем лучше она сохраняется в памяти [3, с. 104–105].

Вторым способом запоминания является **механический способ**. Его основа – простое многократное повторение того, что необходимо запомнить. Характерной особенностью этого способа является запоминание учебного материала в той его форме, в которой он воспринимается. При изучении материала, выраженного в словах, это будут сами слова, запоминаемые в точности так, как они виделись, слышались или произносились [4]. Если это будут физические упражнения, запоминаются сами движения и именно в той их последовательности и форме, в которой они зрительно или мышечно-двигательно воспринимались. При этом смысловое содержание материала в процессе заучивания, хотя полностью и не теряет своего значения, но как бы отходит на второй план.

В отдельных случаях механический способ заучивания является самым эффективным. Например, при заучивании слов какого-нибудь иностранного языка надо точно запомнить, как эти слова пишутся и произносятся, а это невозможно сделать, если не сосредоточить внимания на запоминании их в точных зрительных и слуховых образах. Механическая память нужна при запоминании трудных терминов, а также при усвоении несложных физических упражнений.

Последний способ запоминания – **мнемонический**, самый интересный и наиболее тренируемый.

Мнемоника в переводе с греческого – искусство запоминания, как наука о памяти она возникла более двух тысяч лет назад. Мнемотехника – это совокупность способов и приемов для опосредованного запоминания несмысловой информации (чисел, дат, формул, названий и т. д.). С помощью этого способа можно заметно усилить рациональное запоминание смысловой информации.

Согласно мнемоническим приемам, запоминаемая информация по определенным правилам переводится в другую знаковую систему, в иные образы и термины, в ней выделяются не имеющие смыслового содержания ассоциативные и структурные связи, которые легко запоминаются.

Один из наиболее действенных способов обеспечить запоминание материала – это *рифмование слов*. Этот способ, используемый в некоторых мнемонических упражнениях, также нашел широкое применение в рекламе [4].

Не менее эффективным приемом мнемонического запоминания является *кодирование информации в простое предложение*, в котором все слова начинаются с первых букв слов, которые нужно запомнить.

Надежную опору памяти составляет ассоциативная связь новой информации с чем-нибудь комическим и нелепым. Облегчить сохранение нового материала в памяти помогут различные записи, пометки и рисунки.

Все рассмотренные способы запоминания облегчают каждому – и преподавателю, и студенту в особенности, – концентрацию внимания и запечатление информации в памяти, как в процессе обучения, так и в повседневной жизни. Таким образом, при рациональном способе запоминания смысловой информации используется логическая память. Тренировать ее – значит тренировать интеллект, углублять и расширять знания, а для работы преподавателя вуза это очень важно, ведь, готовя новый курс, необходимо не только обработать, проанализировать, но и эффективно запомнить большой объем знаний. Однако, и расширяя учебный материал, приходится обрабатывать огромное количество новой литературы, запоминать, пополняя курс. Использовать мнемонику как сильное вспомогательное средство при запоминании несмысловой информации – значит развивать художественное мышление. Механическая память, в свою очередь, нужна при запоминании трудных терминов, которые без ее участия обыкновенно воспроизводятся в памяти с большими ошибками и искажениями. Поэтому, тренируя память, целесообразно сочетать различные способы и методы запоминания, и тогда любая запоминаемая информация будет усваиваться прочно и легко.

Литература: 1. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения / Р. Аткинсон ; пер. с англ. под общ. ред. Ю. М. Забродина, Б. Ф. Ломоца. – М. : Прогресс, 1998. – 402 с. 2. Крутецкий В. А. Психология / В. А. Крутецкий. – 3-е изд. – М. : Вектор, 2004. – 352 с. 3. Меженко Ю. С. Быстрое и эффективное развитие памяти, внимания и умственных способностей / Ю. С. Меженко. – М. : Бао-Пресс, 2008. – 244 с. 4. Эренберг О. Приемы запоминания информации [Электронный ресурс] / О. Эренберг. – Режим доступа : <http://www.toptraining.ru/articles/1052/>.

Рецензент Стаття надійшла до редакції
ст. преподаватель Седова Л. Н. 07.06.2011 р.

УДК 33:334.716

Мельник О. О.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ОСНОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Модифіковано зміст поняття "економічна безпека підприємства". Узагальнено основні завдання та досліджено методологічні основи забезпечення економічної безпеки підприємства. Систематизовано види загроз.

Аннотация. Модифицировано содержание понятия "экономическая безопасность предприятия". Обобщены

основные задачи и исследованы методологические основы обеспечения экономической безопасности предприятия. Систематизированы виды угроз.

Таблица 1

Визначення поняття "економічна безпека"

Annotation. The article modified an explanation of the term "economic enterprise security". Main tasks and methodological bases of economic enterprise security provision are examined here. The kinds of threats are systematized.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, методологічні основи забезпечення економічної безпеки, загрози економічної безпеки, функціональні складові економічної безпеки.

За ринкових умов господарювання важливого значення набуває економічна безпека суб'єктів господарювання. Економічна безпека підприємства складається з декількох функціональних складових, які для кожного підприємства можуть мати різні пріоритети залежно від характеру існуючих загроз. Основним фактором, що визначає стан економічної безпеки, є володіння підприємством стійкими конкурентними перевагами. Ці переваги повинні відповідати стратегічним цілям підприємства. Реалії сьогодення і тенденції подальшого розвитку вітчизняного бізнесу диктують необхідність осмислення підходів та методів до вирішення стратегічних завдань забезпечення економічної безпеки підприємства.

В Україні дослідженням проблем економічної безпеки займалися: Барановський О. І., Бурцев В. В., Василик О. Д., Дмитрієва М. Ю., Ермошенко М. М., Жаліло Я. А., Капустін Н. П., Новикова О. Ф., Олейніков Є. А., Пасернак-Таранушенко Г. А. та ін. Вирішенню окремих аспектів забезпечення економічної безпеки на рівні господарюючих суб'єктів приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: Ареф'єва О. В., Бланк І. О., Воронкова А. Е., Ілляшенко С. М., Козаченко Г. В., Костишко Л. А., Пономарьов В. П., Терещенко О. О., Шликов В. В. та ін.

Також привертають увагу праці Кавуна С. В., в яких запропоновано: формалізовану матричну модель системи економічної безпеки підприємницької діяльності, використання якої дозволить у динаміці відслідковувати всі зміни стану такої системи і у процесі створення, і під час її розроблення [1]; нову методику розробки системи економічної безпеки підприємства, побудовану з використанням концептуального системного підходу, що дозволить забезпечити підтримання стану системи в режимі оптимального функціонування [2].

Разом з тим недостатньо дослідженими залишаються питання щодо визначення методологічних основ забезпечення економічної безпеки підприємства.

Метою дослідження є визначення категорії "економічна безпека підприємства", розвиток теоретичних основ, методичних підходів забезпечення економічної безпеки підприємства.

В Україні триває процес економічних перетворень, саме тому важливого значення набуває економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької та інших видів діяльності. У науковій літературі немає єдності науковців щодо визначення сутності поняття *економічної безпеки підприємства*. Різними авторами поняття економічної безпеки визначається через різні економічні категорії: через інтереси, через загрози, через фактори тощо.

У табл. 1 наведено узагальнені підходи до визначення поняття "економічна безпека підприємства".

Автор/джерело	Визначення поняття
Козаченко Г. В., Пономарьов В. П. [3; 4]	Міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ними суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства
Ковалев Д., Сухорукова Т. [5]	Захищеність діяльності підприємства від негативних явищ зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноваріантні загрози або пристосовуватися до існуючих умов, які не позначаються негативно на його діяльності
Грунін О., Грунін С. [6]	Стан господарюючого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає попередження, послаблення або захисту від існуючих загроз або інших непередбачуваних обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу на умовах конкуренції та господарського ризику
Олейніков Є. А. [7]	Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства сьогодні і в майбутньому
Прокопівний С. Ф. [8]	Такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам)

Таким чином, узагальнене та найбільш повне визначення категорії "економічна безпека підприємства" виглядає як стан захищеності діяльності підприємства, який досягається у результаті комплексу складових елементів суб'єкта господарювання – фінансових, правових, капіталу, технологій, кадрів, соціально-психологічних та інших, які забезпечують здійснення найбільш ефективного використання ресурсів, стабільного функціонування підприємства, досягнення поставленої мети, подолання різного роду загроз та швидкої адаптації до умов середовища, що змінюється.

Найбільш поширеним є виникнення загроз залежно від сфери їх виникнення (табл. 2) [8; 9]. Так, виділяють зовнішні та внутрішні загрози.

Таблица 2

Загрози підприємства

Загрози	
Внутрішні	Зовнішні
1	2
• протиправні й інші негативні дії кадрових співробітників	• загальна політична та економічна ситуація у державі

Закінчення табл. 2

1	2
<ul style="list-style-type: none"> • порушення встановленого режиму збереження інформації, яка становить комерційну таємницю; • порушення порядку використання технічних засобів, що може призвести до випуску неякісної продукції, браку та спричинити поломку, аварію устаткування; • інші порушення порядку і правил дотримання режиму безпеки на об'єкті, що створює передумови виникнення надзвичайних подій та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> • протекціонізм та корупція в системі державної служби та в органах місцевого самоврядування, що створює різні перешкоди для діяльності законотворчих підприємств; • неправомірні дії з боку державних контролюючих органів та правоохоронних органів; • перебіг у постачанні на підприємство сировини та інших компонентів, необхідних для процесу виробництва; • ненадійність ділових партнерів; • форс-мажорні обставини та ін.

Також негативні впливи залежно від їхньої суб'єктивної обумовленості можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. До об'єктивних відносяться такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретного підприємства або його окремих працівників. До суб'єктивних впливів – ті, що мають місце внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників, насамперед, керівників і функціональних менеджерів. Подолання негативних явищ у процесі функціонування підприємства і є забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємства. Автором було модифіковано визначення поняття "забезпечення економічної безпеки підприємства", а саме:

Забезпечення економічної безпеки підприємства – це процес створення сприятливих умов та середовища, при яких суб'єкт господарювання досягає найефективнішого використання ресурсів, реалізації поставлених цілей в умовах конкурентного середовища та забезпечується захист від різного роду загроз та непередбачуваних обставин.

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування сьогодні і високий потенціал розвитку у майбутньому [10].

Автором було узагальнено основні завдання економічної безпеки підприємства, які зображені на рисунку.

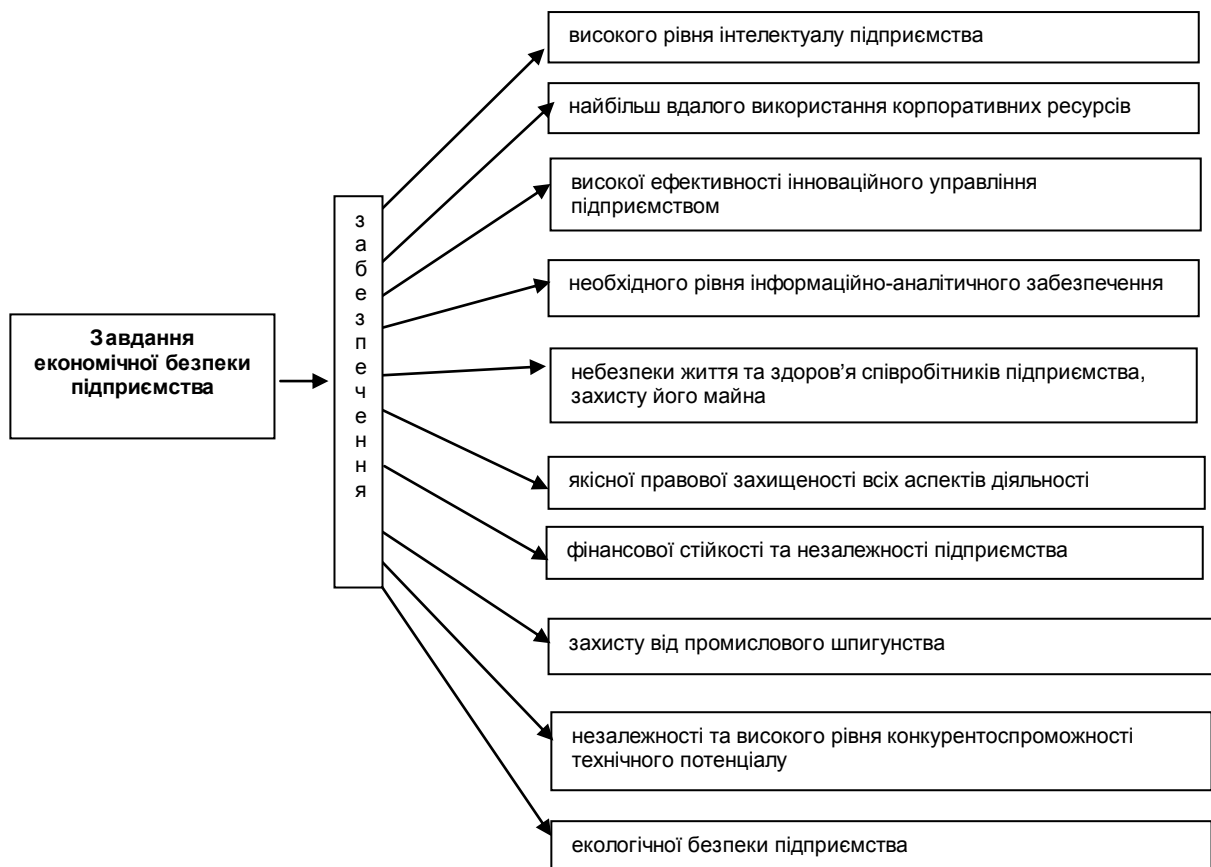

Рис. Завдання економічної безпеки підприємства

Для того щоб досягти найвищого рівня економічної безпеки, підприємство повинно стежити за забезпеченням максимальної безпеки основних функціональних складових систем економічної безпеки підприємства.

Функціональні складові економічної безпеки підприємства – це сукупність основних напрямів його економічної безпеки, які істотно відрізняються один від

одного за своїм змістом. Так, виділяють такі функціональні складові [8; 11]:

- фінансова – досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів;
- інтелектуальна й кадрова – збереження та розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, ефективне управління персоналом;

- техніко-технологічна – ступінь відповідності застосовуваних на підприємстві технологій сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів;

- політико-правова – всебічне правове забезпечення діяльності підприємства, дотримання чинного законодавства;

- інформаційна – ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства;

- екологічна – дотримання чинних екологічних норм, мінімізація витрат від забруднення довкілля;

- силова – забезпечення фізичної безпеки працівників фірми, передусім керівників, і збереження її майна.

Забезпечення на будь-якому підприємстві економічної безпеки потребує аналізу її рівня, який передбачає:

- 1) визначення структури негативних впливів на кожен функціональний елемент у структурі потенціалу підприємства;

- 2) розподіл об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів;

- 3) опрацювання низки попереджувальних заходів за окремими складовими економічної безпеки;

- 4) оцінку ефективності попередніх заходів щодо нейтралізації негативного впливу;

- 5) визначення причин недостатньої ефективності заходів, здійснених для подолання фактичних та гіпотетичних негативних впливів на економічну безпеку та окремі складові у сукупності потенціалу підприємства;

- 6) оцінку вартості кожного із запропонованих заходів.

Для оцінки рівня економічної безпеки на кожному підприємстві слід здійснювати розрахунок сукупного її критерію (це порівняльна характеристика з аналогічними підприємствами галузі) та за окремими функціональними складовими.

Таким чином, на сучасному історичному етапі розвитку підприємництва одним із головних питань стає проблема забезпечення економічної безпеки.

У результаті проведеного дослідження:

- модифіковано визначення поняття "економічна безпека підприємства";

- розглянуто завдання економічної безпеки підприємства;

- узагальнено сутність та компоненти функціональної складової економічної безпеки;

- виявлено, що рівень економічної безпеки на кожному підприємстві залежить від того, наскільки ефективно власник та представники системи менеджменту будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати негативні наслідки впливу як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ.

Реалії сьогодення і тенденції подальшого розвитку підприємництва диктують необхідність подальшого вивчення підходів та методів вирішення стратегічних завдань щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

С. 96–102. 3. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства : сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Лященко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

4. Пономарьов В. П. Формування механізму забезпечення економічної безпеки : автореф. дис ... канд. екон. наук : 08.06.01 / В. П. Пономарьов ; Східноукраїнський державний університет. – Луганськ, 2000. – 27 с.

5. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 11. – С. 48–52.

6. Грунин О. Экономическая безопасность организации / О. Грунин, С. Грунин. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.

7. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е. А. Олейникова. – М. : ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1997. – 288 с.

8. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Покропівного С. Ф. – 3-тє вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 528 с.

9. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення : монографія / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2006. – 408 с.

10. Кириченко О. А. Методологічні основи економічної безпеки суб'єктів господарювання в трансформаційній економіці / О. А. Кириченко, Ю. Г. Кім // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12 (90). – Ст. 60.

11. Березін О. В. Економіка підприємства : навч. посібник / О. В. Березін, Л. М. Березіна, Н. В. Бутенко. – К. : Знання, 2009. – 390 с.

12. Андриенко В. Н. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства / В. Н. Андриенко // Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2008. – № 8. – С. 12–17.

13. Губарева І. О. Теоретичне визначення змісту поняття "економічна безпека" / І. О. Губарева, В. А. Добровської // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 2. – С. 31–40.

14. Пекін А. Економічна безпека підприємств як економіко-правова категорія / А. Пекін // Економіст. – 2007. – № 8. – С. 23–25.

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Пушкар О. І.

Стаття надійшла до редакції
05.09 2011 р.